

Constituziun da la baselgia catolica dal chantun Grischun

Acceptada en la votaziun dal pievel da la baselgia chantunala dals 4 d'october 1959^{1, 2}

I. Principis generals

Art. 1 Noziun ed intent da la baselgia chantunala

La baselgia catolica chantunala dal Grischun è ina corporaziun dal dretg public sin basa territoriala e persunala. Ella ordaina las relaziuns da dretg da la baselgia chantunala da la part catolica dal chantun resguardond las leschas da la baselgia roman-catolica e da la constituziun chantunala.

Quai che pertutga las persunas cumpiglia la baselgia chantunala catolica tut ils abitants dal chantun da confessiun roman-catolica.

Art. 2 Incumbensa dalla baselgia catolica chantunala

La baselgia catolica chantunala dal Grischun sustegna e promova aifer sias cumpetenzas e pussaivladads ils fatgs da la baselgia roman-catolica en il chantun Grischun.

Art. 2bis Collavuraziun en fatgs da natira maschadada

Ils organs da la baselgia catolica chantunala dal Grischun represchentan en il rom da lur cumpetenzas ils fatgs ed interess da la populaziun catolica dal chantun visavi las autoritads ecclesiasticas e dal stadi.

Fatgs da natira maschadada èn da reglar en stretga collavuraziun cun ils organs ecclesiastics cumpetents. Là nua ch'igl è pussaivel, èn da tschertgar schliaziuns en furma da cunvenziuns tranter la baselgia catolica chantunala e las instanzas ecclesiasticas.

Per schliar fatgs da natira maschadada che pertutgan tant la baselgia sco era il stadi, coopereschon ils organs da la baselgia catolica chantunala cun las autoritads ecclesiasticas e dal stadi. Là nua ch'igl è necessari intermedieschon els tranter la baselgia ed il stadi.

¹ Ils art. 4, 4bis, 6-9, 13, 15, 19, 21, 22, 27, 28, 30 e 33bis èn vegnids revidids ils 23 da settember 1984 en ina votaziun dal pievel da la baselgia catolica dal chantun. Questa revisiun parziala è ida en vigur cun sia acceptaziun, cun excepziun d'art. 6, 7 ed 8 che la cumissiun administrativa ha mess en vigur sin ils 15 da mars 1985.

² Versiun da l'art. 1 all. 1 ed art. 2 ed agiunta da l'art. 2bis conform a la decisiun dal pievel catolic dals 7 da mars 1993.

Art. 3   Organs da la baselgia catolica dal Grischun

Ils organs da la baselgia catolica dal Grischun èn:

1. La totalitad dals abitants roman-catolics dal chantun ch'han il dretg da votar;
2. il Corpus catholicum;
3. la cumissiun administrativa;
4. la cumissiun da recurs;
5. ils cumins-baselgia;
6. las suprastanzas dals cumins-baselgia.

II. La baselgia chantunala*1. Ils dretgs da la totalitad***Art. 4**   Votaziuns da la baselgia chantunala

A la votaziun dal pievel da la baselgia chantunala èn suttamessas:

1. midadas da questa constituiziun;
2. ordinaziuns davart l'imposiziun d'ina taglia da baselgia tenor art. 11 alinea 5 da la constituiziun chantunala e midadas da quel;
3. ordinaziuns che vegnan suttamessas a la votaziun dal pievel tras decisiun dal Corpus catholicum;
4. sche 3000 votants pretendan entaifer 90 dis suentar la publicaziun en il fegl uffizial chantunal ina votaziun da la baselgia chantunala:
  - a) ordinaziuns generalas ed autras decisiuns obligantas generalmain dal Corpus catholicum,
  - b) decisiuns dal Corpus catholicum che chaschunan per il medem intent ina nova, unica expensa totala da pli che fr. 300 000.– u novas expensas che sa repetan da pli che fr. 75 000.– l'onn.

Art. 4bis   Iniziativa da lescha e dretg da petiziun

Sch'almain 3000 votants pretendan quai èn plinavant da suttametter a la votaziun da la baselgia chantunala:

1. propostas per decretar novas leschas ed ordinaziuns generalas dal Corpus catholicum,
2. propostas per abrogar u midar leschas ed ordinaziuns generalas dal Corpus catholicum ch'èn stadas en vigur gia almain 2 onns.

Il Corpus catholicum ha d'accompagnar talas propostas per mauns da la votaziun da la baselgia chantunala cun ses parairi ed eventualmain er cun cuntrapropostas.

Ultra da quai ha mintga votant il dretg d'inoltrar instanzas al Corpus catholicum. Quel decida, sche ed eventualmain co ch'el vul tractar las instanzas en il rom da sia cumpetenza.

Art. 5 Dretg da votar

Il dretg da votar han ils abitants roman-catolics dal chantun che san votar tenor la constituziun chantunala en fatgs civils.

2. Il Corpus catholicum**Art. 6** Cumposiziun

Il Corpus catholicum è l'autorità suprema da la baselgia chantunala. El sa cumpona:

1. da dus delegads elegids da l'ordinariat episcopal,
2. dals commembers roman-catolics da la regenza e dal cussegl grond che sa decleran prunts mintgamai a l'entschatta d'ina perioda d'uffizi da collavurar en il Corpus catholicum,
3. da 60 delegads dals cumins-baselgia che vegnan repartids en proporziun da la populaziun catolica sin ils circuls electorals.

Art. 7 Elecziun dals delegads dals cumins-baselgia

Per l'elecziun dals delegads dals cumins-baselgia e dal medem dumber da suppleants fixescha il Corpus catholicum ils circuls electorals e regia en ina ordinaziun generala la repartiziun dals mandats da delegads e la procedura d'elecziun.

Art. 8 Durada d'uffizi

Ils delegads da l'ordinariat episcopal e dals cumins-baselgia vegnan elegids per 4 onns ed en reelegibels senza restricziun.

Art. 9 Radunanzas

Il Corpus catholicum sa raduna per regia ina giada l'onn. Radunanzas extraordinarias han lieu:

1. uschè savens che la cumissiun administrativa considerescha quai per necessari,
2. sche quai vegn pretendi d'in terz dal Corpus catholicum.

Ils commembers da la cumissiun administrativa fan part da las radunanzas cun vusch consultativa. Il medem dretg han er l'administratur da la cassa ed il secretari.

Las tractativas èn per regia publicas.

Art. 10 Validaziun dals mandats

Il Copus catholicum examinescha sez ils mandats da ses commembers e decida davart lur valaivladad.

Art. 11 Elecziun dal biro

Il Corpus catholicum elegia il president, il vicepresident e l'actuar per ina durada d'uffizi da dus onns. L'actuar na sto betg esser commember dal Corpus catholicum.

Il president, il vicepresident e l'actuar èn reelegibels suenter che lur temp d'uffizi è scrudà.

Art. 12 Cumissiuns

Il Corpus catholicum nominescha la cumissiun da gestiun ed en cas da basegn ulteriuras cumissiuns.

En la cumissiun da gestiun pon er experts che n'èn betg commembers dal Corpus catholicum vegnir elegids.

Art. 13 Cumpetenzas

Al Corpus catholicum vegnan surdadas en particular las sequentas cumpetenzas:

1. deliberar projects tenor art. 4 cifra 1 e 2 ed iniziativa tenor art. 4bis da questa constituziun per mauns da la votaziun dai pievel;
2. decretar ordinaziuns generalas, cun resalva d'art. 4 da questa consti tuziun;
3. surveglianza suprema da l'administraziun da la baselgia chantunala, da sias fundaziuns, corporaziuns ed instituziuns;
4. eleger il president e trais commembers da la cumissiun administrativa;
5. eleger il president e quatter commembers da la cumissiun da recurs per la durada da quatter onns;
6. approvar il rapport uffizial da la cumissiun administrativa, il quint annual ed il preventiv;
7. tractar petiziuns.

Art. 14 Urden da gestiun

Enfin tar la decretaziun d'in agen regulativ da gestiun vala l'urden da fatschenta dal cussegl grond dal Grischun analogamain.

Als commembers dal Corpus catholicum è il dretg da far moziuns ed interpellaziuns garantì.

*3. La cumissiun administrativa***Art. 15** Cumposiziun, elecziun e durada d'uffizi

L'autorità executiva ed administrativa da la baselgia chantu nala è la cumissiun administrativa. Ella represchenta la part da confessiun catolica visavi las autoritàs ecclesiasticas e civilas.

La cumissiun administrativa sa cumpona da tschintg commembers.

Il president e trais commembers vegnan elegids dal Corpus catholicum. L'ulteriur commember vegn elegi da l'ordinariat episcopal. La cumissiun administrativa sa constituescha dal rest sezza.

La cumissiun administrativa vegn elegida per ina durada d'uffizi da quatter onns. Ils commembers elegids dal Corpus catholicum èn reeligibels duas giadas; il represchentant da l'ordinariat episcopal è reeligibel senza restricziun. La perioda d'uffizi entschaiva il 1. da schaner suenter l'elecziun.

Art. 16 Sessiuns ed urden da gestiun

La cumissiun administrativa sa raduna sin invitaziun dal president uschè savens che las fatschentas pretendan quai. Ella po prender decisiuns sche trais commembers èn preschents.

Enfin ch'in agen regulativ da gestiun è relaschè, vala l'urden da gestiun da la regenza grischuna analogamain.

Art. 17 Obligaziuns e cumpetenzas

La cumissiun administrativa ha en particular las suandantas obligaziuns e cumpetenzas:

1. exequir las leschas da la baselgia chantunala, las ordinaziuns e las decisiuns dal Corpus catholicum;
2. preparar las fatschentas dal Corpus catholicum, uschè lunsch ch'i na vegn betg nominà cumissiuns spezialas;
3. administrar la cassa da la baselgia chantunala catolica ed ils fonds da la baselgia chantunala e nominar ils organs necessaris;
4. survegliar ils cumins-baselgia;
5. fixar ils cunfins dals cumins-baselgia;
6. dar las plenipotenzas da process;
7. tractar recurs tenor art. 25 ss. da questa constituziun.

Art. 18 Rapport da gestm e da quint

La cumissiun administrativa ha da preschentar al Corpus catholicum annualmain il rapport da gestiun e da quint per l'onn passà ed il preventiv da las entradas ed expensas per l'onn proxim.

III. Ils cumins-baselgia

Art. 19 Noziun ed appartegnientscha

Ils cumins-baselgia èn corporaziuns dal dretg public autonomas da la baselgia chantunala sin basa territoriala e persunala.

Quai che pertutga las personas, cumpiglian ils cumins-baselgia tut ils abitants roman-catolics sin lur territori.

Art. 20   Organs

Organs necessaris dal cumin-baselgia èn:

1. la radunanza dal cumin-baselgia;
2. la suprastanza dal cumin-baselgia;
3. ils revisurs.

1. La radunanza dal cumin-baselgia

Art. 21   Dretg da votar

La radunanza dal cumin-baselgia sa cumpona dals parochians cun dretg da votar en fatgs civils.

Ils cumins-baselgia pon extender il dretg da votar e da vegnir elegi en fatschentas dai cumin-baselgia a burgais da l'exteriur. Ultra da quai pon ellas sbassar la vegliadetgna da votar e da vegnir elegi sin 18 onns.

Art. 22   Cumpetenzas

La radunanza dai cumin-baselgia ha en particular las sequentas cumpetenzas:

1. ordinaziuns davart l'organisaziun ed ils fatgs da taglia dai cumin-baselgia, cun resalva da l'approvaziun tras la cumissiun administrativa;
2. approvar il quint annual ed il preventiv;
3. eleger il plevon tenor la cunvegnientscha tranter l'uvestg e la cumissiun administrativa dals 4 da november 1979;
4. eleger ils commembers laics da la suprastanza dai cumin-baselgia ed ils revisurs da quint.

2. La suprastanza dal cumin-baselgia

Art. 23   Cumposiziun

La suprastanza dal cumin-baselgia è en medem temp organ executiv ed administrativ dal cumin-baselgia ed organ da la baselgia chantunala.

La suprastanza dal cumin-baselgia sa cumpona dai president e d'almain dus ulteriurs commembers. 11 plevon dai heu fa part dad ella ord uffizi.

Art. 24   Obligaziuns e cumpetenzas

La suprastanza ha particularmain las suandantas obligaziuns e cumpetenzas:

1. cooperar a l'execuziun da las leschas, ordinaziuns e decisiuns da la baselgia chantunala;
2. exequir las ordinaziuns e las decisiuns dal cumin-baseigia;
3. exequir tut las fatschentas dal cumin-baselgia che n'èn betg resalvadas a la radunanza dal cumin-baselgia ni ad auters organs dal cumin-baselgia.

La suprastanza dai cumin-baselgia represchenta il cumin-baselgia vers las autoritads ecclesiasticas, da la baselgia chantunala e civilas.

IV. Giurisdicziun da la baselgia chantunala

1. Cumpetenzas da la cumissiun administrativa

Art. 25 Autoritads da recurs d'emprima istanza

La cumissiun administrativa decida sco emprim'istanza davart recurs cunter ils cumins-baselgia e lur organs e davart dispitas tranter ils cumins-baselgia.

Art. 26 Termins da recurs

La scrittira da recurs è da surdar al president da la cumissiun administrativa entaifer 20 dis a partir da la retschavida dal decret, da la disposiziun u decisiun contestada en dubel e cun agiuntar ils mussaments.

En cas da conflicts da dubla imposiziun da taglia entschaiva il termin davent dal mument ch'ins ha retschavì la davosa taxaziun da taglia.

Sche la comunicaziun n'è betg prescritta u betg usitada, entschaiva il termin a partir da la data da sia enconuschientscha. Per commembers d'ina corporaziun ch'han il dretg da votar vala en quest cas il di che la decisiun è vegnida prendida per di d'enconuschientscha.

Art. 27 Procedura da recurs

Per la procedura avant la cumissiun administrativa valan las disposiziuns da la lescha chantunala davart la procedura en chaussas administrativas e costituziunalas analogamain.

2. Cumpetenzas da la cumissiun da recurs

Art. 28 Cumissiun da recurs

La cumissiun da recurs giuditgescha en particular sco segunda istanza ils recurs decidids da la cumissiun administrativa. Per la cumpetenzas valan dal rest las disposiziuns da la lescha chantunala davart la dretgira administrativa analogamain.

Art. 29 Termins

L'istanza da recurs è da far al president da la cumissiun da recurs entaifer 20 dis dapi la retschavida da la decisiun da la cumissiun administrativa.

Art. 30 Procedura

Per la procedura valan las disposiziuns da la lescha chantunala davart la dretgira administrativa analogamain.

V. Revisiun da la constituziun**Art. 31** Princip

La revisiun da la constituziun en sia totalitad u da singulas disposiziuns sa vegnir fatga da tut temp.

Art. 32 Iniziativa dals organs da la baselgia chantunala

Il Corpus catholicum po proponer sin proposta da la cumissiun administrativa u dad el anor ina revisiun e suttametter in project concernent a la votaziun dal pievel da la baselgia chantunala.

Art. 33 Iniziativa dal pievel

Ina revisiun da la constituziun po er vegnir proponida da 4000 abitants dal chantun ch'han il dretg da votar en fatgs da la baselgia chantunala.

Il Corpus catholicum ha da giuditgar ina dumonda respectiva e da suttametter quella a la votaziun dal pievel da la baselgia chantunala. Il Corpus catholicum po er suttametter en medem temp ina cuntraproposta a la votaziun dal pievel.

VI. Disposiziuns finalas e transitorias**Art. 33bis** Dretg subsidiar

Sche questa constituziun na cuntegna naginas disposiziuns spezialas e sche la baselgia chantunala na decretescha nagina legislaziun executiva, valan las prescripziuns dal dretg chantunal analogamain, dentant sco agen dretg da la baselgia catolica dal chantun Grischun.

Art. 34 Entrada en vigur

Questa constituziun entra en vigur il prim da schaner 1960 e remplazza il stàtut davart organisaziun e circul da gestiun da las autoritads da la part catolica dal Grischun dals 20 da schaner 1915.

Art. 35 Pensums transitoris dals organs dal dretg vegl

Enfin ch'il Corpus catholicum è sa constitùi tenor questa constituziun ed enfin che la cumissiun administrativa è elegida, restan ils organs da la baselgia chantunala dal dretg vegl en uffizi.

Els han da procurar il necessari, per che las emprimas elecziuns supplementaras tenor art. 7. da questa constituziun vegnian fatgas a temp.

Art. 36 Determinaziuns executivas

Il Corpus catholicum relascha suenter ch'el è sa constitùi las determinaziuns executivas necessarias per la constituziun.

El po surlaschar a la cumissiun administrativa da normar singulas dumondas.